

Przegląd rozbieżności w systemach monitoringu ornitologicznego po obu stronach granicy w rejonie ujścia Odry

Überprüfung der Unterschiede zwischen den
Systemen des ornithologischen Monitorings
beiderseits der Grenze im Gebiet des Odermündung

dr inż. Jakub Skorupski

Najistotniejszym wynikiem projektu jest określenie najważniejszych obszarów problemowych, rozumianych jako rozbieżności w realizowanych rutynowo systemach monitoringu ornitologicznego w Polsce i w Niemczech.

Das wichtigste Ergebnis des Projekts ist die Identifizierung der wichtigsten Problembereiche im Sinne von Abweichungen in den routinemäßig eingesetzten ornithologischen Monitoringsystemen in Polen und Deutschland.

CHARAKTER PROWADZONYCH BADAŃ STANU ZASOBÓW ORNITOFAUNY

CHARAKTER DER ERHEBUNGEN ÜBER DEN BESTAND DER ORNITHOFAUNA

- odmiennność podejścia inwentaryzacyjnego (cenzus) i monitoringowego – podczas gdy w Polsce stosuje się rutynowo standardową metodę monitoringową, to w Niemczech stosuje się częściej metodę powtarzanej corocznie inwentaryzacji awifauny, pełniącej rolę monitoringu ornitologicznego,
- der Unterschied zwischen dem Ansatz der Bestandsaufnahme (Zählungen) und dem Ansatz des Monitorings - während in Polen routinemäßig die Standardmonitoring-Methode angewandt wird, ist in Deutschland die Methode einer jährlich wiederholten Bestandsaufnahme der Avifauna, die als ornithologisches Monitoring dient, weiter verbreitet,

OBSZAR MONITORINGU AWIFAUNY

GEBIET DES MONITORIUMS DER AVIFAUNA

- w obu krajach stosuje się różny system określania obszaru poddawanego monitoringowi – w Niemczech, w monitoringu ptaków lęgowych, obszary te mają kształt nieregularny, a w Polsce stosuje się metodę atlasową (pola atlasowe 10×10 km),
- in beiden Ländern wird ein unterschiedliches System zur Abgrenzung der Gebiete für das Monitoring verwendet – in Deutschland sind die Gebiete für das Monitoring von Brutvögeln unregelmäßig geformt, während in Polen die für Atlanten typische Methode verwendet wird (Gitterfelder 10×10 km),

TERMINY MONITORINGU

TERMINE DES MONITORINGS

- w Polsce i w Meklemburgii-Pomorzu Przednim był pewien problem z wyznaczeniem zbliżonych terminów liczeń ptaków wodno-błotnych (po stronie niemieckiej punktem odniesienia był jeden dzień – niedziela najbliższa połowie miesiąca),
- in Polen und in Mecklenburg-Vorpommern gab es ein gewisses Problem mit der Festlegung ähnlicher Zeitpunkte für die Zählung der Wasser- und Watvögel (auf deutscher Seite war der Bezugspunkt ein Tag - der Sonntag, der am nächsten zur Monatsmitte liegt),

LICZBA PRZEPROWADZANYCH KONTROLI I PUNKTÓW KONTROLI

ANZAHL DER DURCHGEFÜHRTEN KONTROLLEN UND DER KONTROLLPUNKTE

- różne liczby przeprowadzanych kontroli stosowane w polskim i niemieckim systemie monitoringu ornitologicznego, w punktach wyznaczonych w ramach poddawanego ocenie stanu ornitofauny obszarze (ich liczba też może być różna),
- die unterschiedliche Anzahl von Kontrollen, die im polnischen und im deutschen System des ornithologischen Monitorings an Punkten durchgeführt werden, die innerhalb des Gebiets liegen, das hinsichtlich des Zustands der Avifauna zu bewerten ist (ihre Anzahl kann ebenfalls unterschiedlich sein),

STRUKTURA TABELI DANYCH MONITORINGOWYCH

STRUKTUR DER TABELLE DER MONITORINGDATEN

- po obu stronach granicy stosowane są różne formularze zbierania danych – brak zunifikowanego wzoru takiej tabeli stanowi pewną komplikację dla analizy danych monitoringowych (zwiększona czasowa i pracochłonność),
- auf beiden Seiten der Grenze werden unterschiedliche Datenerfassungsformulare verwendet - das Fehlen einer einheitlichen Vorlage für eine derartige Tabelle erschwert die Analyse der Monitoring-Daten (erhöhter Zeit- und Arbeitsaufwand),

RÓŻNICE W SKALI ZBIERANYCH DANYCH MONITORINGOWYCH UNTERSCHIEDE IM UMFANG DER ERHOBENEN MONITORING-DATEN

- rozbieżności dotyczą tu wielkości (skali) obszaru objętego monitoringiem
 - w Polsce ma on charakter ogólnokrajowy, a w Niemczech odbywa się na poziomie poszczególnych krajów związkowych, co rodzi problemy standaryzacyjne i koordynacyjne na poziomie federalnym,
- die Unterschiede beziehen sich auf die Größe des von dem Monitoring abgedeckten Gebiets - in Polen gelten die Regelungen landesweit, während sie in Deutschland auf der Ebene der einzelnen Bundesländer angesiedelt sind, was zu Problemen bei der Standardisierung und Koordinierung auf der Bundesebene führt,

RÓŻNICE W ZAKRESIE ZBIERANYCH DANYCH MONITORINGOWYCH UNTERSCHIEDE BEI DEN MONITORING-DATEN, DIE ERHOBEN WERDEN

- wybór różnych gatunków poddawanych monitoringowi (np. pomijanie bociana białego w rutynowym monitoringu ornitofauny w Niemczech) i różna dokładność pozyskiwanych danych (po polskiej stronie ocena stanu populacji ma charakter monitoringu uproszczonego i skupionego na określonych gatunkach, a po stronie niemieckiej ma on charakter bardziej kompleksowy),
- die Auswahl der Arten, die dem Monitoring unterzogen werden (z. B. die Nichtberücksichtigung des Weißstorchs bei dem routinemäßigen Monitoring der Avifauna in Deutschland) und die unterschiedliche Genauigkeit der erhobenen Daten (auf polnischer Seite ist die Bewertung des Populationsstatus vereinfacht und auf bestimmte Arten konzentriert, während sie auf deutscher Seite umfassender ist),

STOSOWANIE RÓŻNYCH SYSTEMÓW NOMENKLATURY NAUKOWEJ MONITOROWANYCH GATUNKÓW PTAKÓW

VERWENDUNG VERSCHIEDENER WISSENSCHAFTLICHER NOMENKLATURSYSTEME FÜR DIE ZU KONTROLLIERENDEN VOGELARTEN

- problem dotyczy tu dynamiki taksonomii ptaków, której wynikiem jest niestałość ich nazewnictwa – możliwość funkcjonowania różnych nazw danego gatunku lub podgatunku, a tym samym występowania nieporozumień,
- Das Problem liegt in der Dynamik der Taxonomie der Vögel, die zu einer uneinheitlichen Nomenklatur führt, d. h. zu verschiedenen Namen für eine bestimmte Art oder Unterart, was zu Missverständnissen führen kann,

STATUS OCHRONNY PTAKÓW I RÓŻNE MOŻLIWOŚCI ICH MONITOROWANIA

DER ERHALTUNGSZUSTAND DER VÖGEL UND VERSCHIEDENE MÖGLICHKEITEN ZU DEREN ÜBERWACHUNG

- występowanie pewnych różnic w dopuszczalności raportowania (upubliczniania) wrażliwych danych monitoringowych, dotyczących gatunków objętych ochroną strefową (np. w przypadku gniazd kani rudej) i uzyskiwania zgód na badania od właściwych organów,
- das Bestehen gewisser Unterschiede bei der Zulässigkeit der Meldung (Veröffentlichung) sensibler Monitoring-Daten, die sich auf zonal geschützte Arten beziehen (z. B. im Falle von Rotmilan-Horsten) und der Einholung von Genehmigungen für Erhebungen bei den zuständigen Behörden,

SYSTEM ZBIERANIA DANYCH

SYSTEM DER DATENERHEBUNG

- po stronie polskiej, pomimo centralizacji Państwowego Monitoringu Środowiska, monitoring przeprowadzany jest głównie przez organizacje pozarządowe (oddolny), zaś w Niemczech (Meklemburgii-Pomorzu Przednim) system ten ma charakter bardziej odgórny,
- auf polnischer Seite wird das Monitoring trotz der Zentralisierung des Staatlichen Umweltmonitorings hauptsächlich von Nichtregierungsorganisationen durchgeführt (Bottom-up), während in Deutschland (Mecklenburg-Vorpommern) das System eher Top-down ausgerichtet ist,

ZAKRES METODYKI MONITORINGU RÓŻNYCH GRUP PTAKÓW

UMFANG DER METHODIK DES MONITORINGS FÜR VERSCHIEDENE VOGELGRUPPEN

- po stronie polskiej oddzielnie realizowany jest monitoring dwóch głównych grup ptaków, istotnych z punktu widzenia estuarium Odry, tj. ptaków migrujących i zimujących oraz ptaków lęgowych, podczas gdy po stronie niemieckiej monitoring ma charakter kompleksowy,
- auf polnischer Seite wird das Monitoring der beiden Hauptgruppen von Vögeln, die für das Odermündungsgebiet von Bedeutung sind, d.h. Zug- und Wintervögel sowie Brutvögel, getrennt durchgeführt, während das Monitoring auf deutscher Seite ganzheitlich erfolgt,

DOSTĘPNOŚĆ DANYCH MONITORINGOWYCH

VERFÜGBARKEIT VON MONITORING-DATEN

- w Polsce dane monitoringowe są publikowane w formie corocznych raportów, obejmujących zestawienie i analizę danych dotyczących liczebności i rozmieszczenia populacji poszczególnych gatunków ptaków, a w Niemczech dane monitoringowe zbierane są w formie repozytorium cyfrowego,
- in Polen werden die Monitoring-Daten in Form von Jahresberichten veröffentlicht, die eine Zusammenstellung und Analyse von Daten über die Abundanz und Verteilung der Populationen einzelner Vogelarten enthalten, und in Deutschland werden die Monitoring-Daten in Form eines digitalen Registers erfasst,

BARIERA JĘZYKOWA

SPRACHBARRIERE

- pewnym wyzwaniem jest wciąż problem komunikacji między ornitologami z Polski i z Niemiec, wynikający z częstej potrzeby posiłkowania się wykwalifikowanym tłumaczem polsko-niemieckim, znającym terminologię ornitologiczną, oraz zdarzającą się niewystarczającą znajomością języka angielskiego,
- eine gewisse Herausforderung stellt nach wie vor das Problem der Kommunikation zwischen polnischen und deutschen Ornithologen dar, da häufig ein qualifizierter polnisch-deutscher Dolmetscher mit Kenntnissen der ornithologischen Fachsprache benötigt wird und die Englischkenntnisse manchmal unzureichend sind.

PODSUMOWANIE

ZUSAMMENFASSUNG

- W obu krajach funkcjonują niezależne od siebie, utrwalone i wystandardyzowane do prawno-administracyjnych warunków krajowych (na poziomie państwa lub/i kraju związkowego) i specyficznego dla danego państwa protokołu postępowania, systemy monitoringu awifauny.
- In beiden Ländern funktionieren voneinander unabhängige, gut etablierte und standardisierte Avifauna-Monitoring-Systeme, die sich an den nationalen rechtlich-administrativen Bedingungen (auf der Ebene des Staates und/oder des Bundeslandes) und an einem landesspezifischen Durchführungsprotokoll orientieren.

- Ujednolicenie tych systemów, może wymagać decyzji instytucji odpowiedzialnych za prowadzenie monitoringu na poziomie krajowym (lub kraju związkowego), w związku z jego scentralizowanym charakterem.
- Die Vereinheitlichung dieser Systeme kann aufgrund ihres zentralisierten Charakters eine Entscheidung der für die Durchführung des Monitorings auf der Ebene des Staates (oder eines Bundeslandes) zuständigen Institutionen erfordern.

- Uwspólnienie polsko-niemieckiego monitoringu ornitologicznego na obszarach transgranicznych wiąże się z koniecznością świadomości ograniczonej elastyczności i potrzebą skupienia się na zdiagnozowaniu najistotniejszych rozbieżności i podjęcia próby uzgodnienia wspólnych rozwiązań w tym zakresie.
- Die gemeinsame Gestaltung des deutsch-polnischen ornithologischen Monitorings in grenzüberschreitenden Gebieten erfordert ein Bewusstsein für die begrenzte Flexibilität und die Notwendigkeit, sich auf die Diagnose der wichtigsten Differenzen zu konzentrieren und zu versuchen, diesbezüglich gemeinsame Lösungen zu finden.

- Ważne jest, by w proces ten zaangażować głównych interesariuszy i decydentów, tj. ornitologów, instytucje odpowiedzialne za realizację monitoringu w obu krajach oraz podmioty wydające decyzje związane z oceną oddziaływania na środowisko w procesie inwestycyjnym.
- Es ist wichtig, die wichtigsten Interessengruppen und Entscheidungsträger in den Prozess einzubeziehen, d.h. Ornithologen, Institutionen, die für die Durchführung des Monitorings in beiden Ländern zuständig sind, und Entscheidungsträger, die für die Umweltverträglichkeitsprüfung im Investitionsprozess zuständig sind.

- Największa liczba zdiagnozowanych rozbieżności dotyczy stosowanej metodyki, pomimo istnienia międzynarodowych standardów monitoringu ornitologicznego – istnieje margines dowolności w zakresie szczegółów stosowanych metod i niezależne kształtowanie się scentralizowanych systemów monitoringu awifauny w obu krajach.
- Die größte Anzahl der festgestellten Differenzen bezieht sich auf die eingesetzte Methodik - obwohl internationale Standards für das ornithologische Monitoring bestehen, gibt es einen Handlungsspielraum bei den Details der eingesetzten Methoden und eine unabhängige Entwicklung zentralisierter Avifauna-Monitoringsysteme in beiden Ländern.